

Araştırma/Research

DOI: 10.7822/omuefd.529526

OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi

OMU Journal of Education Faculty

2019, 38(2), 51-66

Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş, Algılanan Sosyal Destek ve Kendini Saklama Düzeylerinin İncelenmesi*

Seda TÜRKÖZ¹, F. Sülen ŞAHİN KIRALP²

Makalenin Geliş Tarihi: 20.02.2019

Yayına Kabul Tarihi: 14.12.2019

Online Yayınlanma Tarihi: 30.12.2019

Çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeylerinin; cinsiyet, anne ve babanın eğitim durumu ve özel (romantik) ilişkisi olup olmama değişkenlerine göre incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 288'i kadın, 200'ü erkek toplam 488 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma betimsel modelde olup tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde gruplar arasında farkın olup olmadığını belirlemek için ikili değişkenler için bağımsız gruplar t-testi ikiden fazla değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi için Pearson Korelasyon tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeylerinin cinsiyet, ilişkisi olup olmama ve anne-babanın eğitim durumuna göre farklılaştığı görüldüğünde öznel iyi oluş düzeylerinde değişkenler açısından anlamlı farka rastlanmamıştır. Bu verilere göre kadın öğretmen adaylarının aileden, arkadaşan ve hayatındaki özel insandan, ilişkisi olanların ise aileden ve özel insandan daha fazla destek algıladığı söylenebilir. Ayrıca anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça aday öğretmenlerin algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek olduğu görülmüştür. Kendini saklama düzeylerine bakıldığında erkek öğretmen adaylarının, ilişkisi olmayanların ve anne babasının eğitim seviyesi yüksek olanların kendilerini daha fazla saklama eğiliminde oldukları ifade edilebilir. Bunlara ek olarak algılanan sosyal destek ile kendini saklama arasında negatif yönlü düşük düzeyde, algılanan sosyal destek ile öznel iyi oluş arasında yine düşük düzeyde ilişkiye rastlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayları, Öznel iyi oluş, Kendini saklama, Algılanan sosyal destek.

GİRİŞ

Humanist ve Varoluşçu yaklaşımlara göre insan doğası gereği hem başkaları ile birlikte hem de yalnızdır. Başkaları ile birlikte olarak önemsenme ihtiyacını karşıladığı gibi aynı zamanda diğerlerinin yaşamında yerini alarak kendi varlığını sürdürmeye ve anlamlandırmaya çalışır (Corey, 2013; Randall, 2001). Yani insanın önemseme ve önemsenme ihtiyacı onu diğerleri ile birlikte olmaya iter. Bunun yanı sıra insan kendi hakkında sahip olduğu ve başkaları ile paylaşmak istemediği olumsuz belki de acı verici düşünceleri ve hisleri kendine saklama eğilimi ile bir yönden de yalnız olmak ister. İnsanın hem yalnız hem de başkaları ile birlikte olmaya yönelik bu ikili istek ve eğilimleri onun hem kendi hem de

¹ Lefke Avrupa Üniversitesi, sturkoz@eul.edu.tr, ORCID: org/0000-0001-8882-4423

² Lefke Avrupa Üniversitesi, fkiralp@eul.edu.tr, ORCID: org/0000-0002-0912-0346

* Çalışmanın bazı bölümleri 20. Uluslararası PDR Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Türköz, S. & Şahin Kırpalp, F. S. (2019). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeylerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 51-66. DOI: 10.7822/omuefd.529526.

diğerleri ile olan iletişimini ve ilişkisini etkileme gücüne sahiptir (Randall, 2001). Çevre ile kurulan ilişki ve iletişim, insanın kendi yaşamına ilişkin sahip olduğu değerlendirmelerinin yönünü yani onun iyi oluşunu belirler (Diener, 2000). İyi oluş için kişinin kendini saklaması veya içe kapanması yerine hayatındaki önemli kişilerden algılayacağı sosyal desteğin hayati öneme sahip olduğu öne sürülebilir. Kişi başkalarının yardımını isteyebildiği ve ait hissettiği sosyal sistemin üyelerinin onayını aldığı zaman mutlu olabilmektedir (Gençöz ve Özlale, 2004). Bunun için de iletişim kanallarının açık olması gereklidir.

Günlük hayatta mutluluk diye söz ettiğimiz kavram psikoloji alanyazında öznel iyi oluş olarak yerini almaktadır (Bulut, 2017; Öztürk ve Çetinkaya, 2015; Yiğit, 2013). Pozitif Psikolojinin alana kazandırdığı bir kavramı olan iyi oluş, kişinin yaşam doyumunu da içeren bilişsel ve duygusal durumunu ifade eder (Diener, 2000). Buna göre öznel iyi oluş, bireyin yaşamını öznel olarak hem zihinsel hem de duygusal değerlendirmesine dayalı olarak olumlu duygulanımların varlığı ve olumsuz duygulanımların yokluğu olarak ifade edilebilir (Diener, Lucas ve Oishi, 2002). Bu açıdan bakılınca öznel iyi oluş kişinin kendi yaşamına yönelik hem olumlu hem olumsuz tüm değerlendirmelerini içerir. Bu noktada insanın öznel iyi oluşuna etki edebilecek kimi demografik kimi kalıtsal özelliklere vurgu yapan çeşitli faktörlerden söz etmek mümkündür (Eryılmaz ve Ercan, 2011; Türkmen, 2012). Bunlardan biri de ailedir. İnsanın çocukluktan başlayarak geri bildirimleri aldığı ilk ve en önemli çevre olan ailenin sunduğu destekleyici ve olumlu atmosferin kişinin kendini değerlendirmesinde, dolayısıyla öznel iyi oluşunda çok önemli bir role sahip olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur (Joronen ve Kurki, 2005; Mert ve Kahraman, 2018; Park, 2004). İyi oluş üzerinde etkili olabilecek bir diğer etken de sevmek ve sevilmektir. Sosyal sistemin içerisinde kişinin dışarıya yansıttığı durum, öznel iyi oluş durumunun etkisidir. Bireyin sosyal ilişkileri yetersiz ya da bozuk olduğunda birey olumsuz olaylar karşısında anksiyete, çaresizlik ve değersizlik duygularını sıkça yaşayacağından, psikolojik ve fiziksel hastalık geliştirme riski artacaktır (Görgü, 2005). İyi oluş ile sosyal ilişkiler arasında pozitif yönde ilişkiler bulunmaktadır (Yalçın, 2015). Bu nedenle kişinin hayatında özel bir insanın varlığının da öznel iyi oluş üzerinde etkili olabilecek bir değişken olduğu düşünülebilir.

Psikolojik bir ihtiyaç olarak nitelendirilen sosyal destek; yardım, korunma, bir sosyal sistemin içine alınma anlamındaki davranışların, ihtiyaç olduğunda ortaya çıkacağına ilişkin inanç olarak adlandırılmaktadır (Başer, 2006). Bu görüşten hareketle yaşamın her döneminde, farklı yaşam koşullarına uyum sağlabilmesi için bireyin sosyal desteğe ihtiyacı olacağı öne sürülebilir. Bunun yanı sıra sosyal destek, bireyin yakın çevresinden yardım isteme ve diğerlerinin vereceği desteği kabul etmekle ilgilidir (Doğan, 2008). Bu nedenle hayatın stresörlerinden kurtulma, yaşamdan mutluluk ve doyum sağlamada yeterli sosyal destek alabilmek önemlidir. Olumsuz duygu durumlarından kurtulabilmede en önemli etkenlerden birisi güçlü sosyal çevrenin varlığının hissedilmesidir. Aile desteğinin yanı sıra arkadaş ve/ya hayattaki özel kişinin desteği de bireyin kendine yönelik algısını belirlemede öneme sahiptir. Sosyal desteğin yeterli olarak karşılandığı durumda bireylerin mutluluğundan yani literatürdeki adıyla öznel iyi oluştan bahsetmek mümkün hale gelir (Özer, 2009). Genel olarak sosyal desteğin ruhsal sağlık üzerinde olumlu etkileri sözkonusudur (Çetinkaya ve Korkmaz, 2019; Doğan, 2008). Artan sayıda araştırma algılanan sosyal desteğin öznel iyi oluş için koruyucu faktör olarak işlev gördüğünü göstermiştir. Bireyler stress zamanlarında sahip oldukları desteği kullarılar bu nedenle sosyal desteğin öznel iyi oluş üzerinde doğrudan ve olumlu etkisi olduğu söylenebilir (Rey, 2019).

Algılanan sosyal destekten bahsederken kişilerarası ilişkiler ile ilgili bir diğer kavram olan kendini açma kavramından da bahsedilmesi gereklidir. İletişim becerilerinden biri olan kendini açma iletişimin başlamasında bir etkidir (Uygur, 2018). Kendini açma, kişinin kendi hakkındaki herhangi bir bilgiyi karşısındakine sözel olarak aktardığı bir süreçtir (Çetinkaya ve Akbaba, 2011). Ancak birey yaşamında diğerlerinin bilmesini istemediği, söylemekten, paylaşmaktan kaçındığı duygu ve düşüncelere sahip

olabilir. Olumsuz duygulanımı başkalarıyla paylaşmayı reddetme olarak tanımlanan kendini saklama, kişinin sosyal dünyasını olumsuz etkileyebilir (Özby, Terzi, Erkan ve Cihangir Çankaya, 2011). İnsanın karşılaştığı problemler, olumsuz durumlar, duygular ve yaşantılar karşısında kendini açabileceği bir çevre araması kaçınılmazdır. Myers ve Deiner'in (1995) de belirttiği gibi olumlu duyguların yoğunluğu ve olumsuz duyguların azlığı iyi oluşta önemli faktörlerdir. Bireyin sahip olduğu sosyal çevreyle yaşadıklarını paylaşabiliyor olması iletişimi kuvvetlendirirken, bireyin iyi oluşuna da katkı sağlar. Ancak bireyin kendini saklaması, kendini diğerlerine açmaması olarak ifade edilebilir. Kendini düşük düzeyde açan bireyler de aslında kendilerini saklamaktadır (Larson ve Chastain, 1990). Kendini açma veya saklama konusunda yakın çevrenin etkisi olduğu düşünülebilir. Anababa davranışları çocuğun yetişme ortamını etkiler dolayısıyla onun kişilik oluşumu üzerinde etkili olabilir (Kapçı & Küçüker, 2006) örneğin içe dönük olan bireyler kendilerini daha az açma eğiliminde olabilirler. Oysa ki çevreyle olumlu ilişkiler içinde olmak öznel iyi oluşu arttırır (Eryılmaz, 2010).

Tüm bu bilgiler ışığında, olumlu sosyal destek algısı, kendini uygun şekilde açma ve öznel iyilik halinin psikolojik sağlıkla yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkün görülmektedir. Bu konulara öğretmen adayları ve öğretmenlik mesleği açısından bakılınca çevreden olumlu destek algılama, kendini saklamak zorunda hissetmeme ve olumlu bir öznel algıya sahip olmanın öğretmenlerin mesleğin gereklerini daha sağlıklı yerine getirmelerini sağlayacağına inanılmaktadır. Bir öğretmen gelecek nesilleri şekillendirme potansiyelini elinde tutar. Öğretmen adaylarının hem akademik hem de kişisel gelişimleri için sağlanacak her türlü olanak bir sonraki neslin sağlıklı gelişimini destekleyecektir. Bu nedenle öğretmen adaylarından başlayarak bir öğretmenin mesleğini sağlıklı biçimde yerine getirmesi önündeki tüm engellerin ortaya konmasının gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu görüşler ışığında araştırmanın temel amacı, öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeylerinin incelenmesidir. Bu temel amaç kapsamında aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

Alt amaçlar

1. Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları (ÖİO) onların cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve özel ilişki durumlarına göre anlamlı fark göstermekte midir?
2. Öğretmen adaylarının algıladıkları sosyal destek (ASD) onların cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve özel ilişki durumlarına göre anlamlı fark göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının kendini saklama (KS) düzeyi onların cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi ve özel ilişki durumlarına göre anlamlı fark göstermek midir?
4. Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algıladıkları sosyal destek ve kendini saklama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Bu yolla hem var olan durumu ortaya koymak hem de değişkenler arası ilişkileri tanımlamak mümkün görülmüştür (Karasar, 2015). Tarama araştırmaları, diğer araştırmalara göre daha büyük örneklem grupları üzerinde yapılan ve katılımcıların bir konuya ilişkin görüşlerini ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum gibi özelliklerin belirlendiği araştırmalardır (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırma evrenini Kuzey Kıbrıs'ta faaliyet gösteren bir üniversitenin Eğitim Fakültesi'ne devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Söz konusu fakültenin değişik bölümlerinde yaklaşık 1500 öğretmen adayı

öğrenim görmektedir. Araştırmaya uygulamanın yapıldığı gün derste olan ve gönüllü katılımını belirten öğrenciler dahil edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ise, Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 288 kadın, 200 erkek olmak üzere toplam 488 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.
Sosyo-demografik Özelliklere Göre Dağılım

Değişkenler		n(%)
Cinsiyet	Kadın	288 (59,0)
	Erkek	200 (41,0)
Anne Eğitim	İlkokul mezunu değil	84 (17,2)
	İlkokul mezunu	142 (29,1)
	Ortaokul mezunu	65 (13,3)
	Lise ve dengi okul mezunu	124 (25,4)
	Üniversite mezunu	73 (15,0)
Baba Eğitim	İlkokul mezunu değil	31 (6,4)
	İlkokul mezunu	128 (26,2)
	Ortaokul Mezunu	60 (12,3)
	Lise ve dengi okul mezunu	130 (26,6)
	Üniversite mezunu	139 (28,5)
Özel İlişki Durumu	Evet	246 (50,4)
	Hayır	241 (49,4)

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılanların öznel iyi oluş düzeylerinin belirlenmesi amacı ile ‘Öznel İyi Oluş Ölçeği’, algıladıkları sosyal destek düzeylerinin belirlenmesi amacı ile ‘Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’, katılımcıların kendini saklama düzeylerinin belirlenmesi için ‘Kendini Saklama Ölçeği’ kullanılmıştır.

Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ): Ölçek, Tuzgöl Dost (2004) tarafından geliştirilmiştir. 5’li likert türünde olan ölçek 20’si olumlu ve 26’sı olumsuz duygu ifadelerinin bulunduğu toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Crombach Alpha güvenilirlik katsayı 0,93 olarak bulunmuştur. Daha sonra test-tekrar test yöntemi kullanılmış ve Pearson Momentler çarpımı korelasyon katsayısı 0,86 olarak saptanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerini belirlemede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu saptanmıştır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ): Zimmet ve arkadaşları (1988) tarafından geliştirilen ölçek, Eker ve Akar (1995) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. 12 maddeden oluşan ölçek 7’li likert türündedir. Ölçeğin, aile, arkadaş ve özel insan olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa değerinin 0,80 ile 0,85 arasında olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak ölçeğin aileden, arkadaştan ve özel insandan algılanan sosyal desteği ölçmek amacıyla güvenle kullanılabileceği saptanmıştır.

Kendini Saklama Ölçeği (KSÖ): Larson ve Chastain (1990) tarafından geliştirilen ölçek Terzi, Güngör ve Erdayı (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 10 maddeden oluşan ölçek 5’li likert türündedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları kapsamında Cronbach-alpha katsayısı 0,82, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise 0,72 olarak belirlenmiştir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen form cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim sürecinde kalınan yer, psikolojik destek alıp almama, anne ve baba eğitim durumu ve özel ilişkisi olup olmama durumu gibi katılımcıları tanımaya yönelik sorular içermektedir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerleri de dikkate alındığında verilerin tüm bağımsız değişkenler için normal dağılım gösterdiği saptandığından verilerin analizinde parametrik tekniklere başvurulmuştur. Verilerin analizinde gruplar arasında farkın olup olmadığını belirlemek için ikili değişkenlerde bağımsız grup t-testi, ikiden fazla kategoriye sahip değişkenler için ise tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenebilmesi amacıyla Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın birinci alt amacı 'Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları onların cinsiyet, özel ilişki durumu ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?' şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretmen adaylarının cinsiyet ve özel ilişkisi olup olmama değişkenlerine göre öznel iyi oluş puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2.

Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Cinsiyet ve İlişki Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik T-Testi Sonuçları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Öznel iyi oluş	Kadın	288	148,68	13,96	486	1,61	0,11
	Erkek	200	146,49	16,12			
	İlişki var	246	148,26	14,06			
	İlişki yok	242	147,30	15,73			

Uygulanan T testi sonucunda her iki değişkende de istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Buna göre cinsiyet ($t_{(486)}=1,61$, $p>0,05$) veya özel ilişkisi olup olmama ($t_{(486)}=0,71$, $p>0,05$) ile öznel iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki olduğunu söylemek mümkün değildir.

Öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeylerinin, anne ve babalarının eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3.

Öznel İyi Oluş Düzeylerinin Anne ve Baba Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Anne Eğitim	Gruplararası	461,524	4	115,381	0,52	0,72
	Gruplarıçi	107691,451	483	222,964		
	Toplam	108152,975	487			
Baba Eğitim	Gruplararası	1143,669	4	285,917	1,29	0,27
	Gruplarıçi	107009,307	483	221,551		
	Toplam	108152,975	487			

Analiz sonuçlarına göre öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları, annelerinin ($F_{(4-483)}=0,52$, $p>0,05$) ve babalarının ($F_{(4-483)}=1,29$, $p>0,05$) öğrenim düzeyine göre farklılık göstermemektedir (Anne eğitim $\bar{x}_{lise}=148,73>\bar{x}_{ort}=148,40>\bar{x}_{üniv}=148,29>\bar{x}_{ilk}=147,52>\bar{x}_{okryzr}=145,90$; Baba eğitim $\bar{x}_{üniv}=148,68>\bar{x}_{lise}=148,50>\bar{x}_{ort}=148,17>\bar{x}_{ilk}=147,21>\bar{x}_{okryzr}=142,35$).

Araştırmanın ikinci alt amacı 'Öğretmen adaylarının algıladıkları sosyal destek onların cinsiyet, özel ilişki durumu ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?' şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretmen adaylarının algıladıkları sosyal desteğin, cinsiyet ve özel ilişkisi olup olmama değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçlarına Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4.

Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Cinsiyet ve Özel İlişki Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik T-Testi Sonuçları

	Alt Boyut Değişken	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	
Cinsiyet	Aile	Kadın	288	23,74	5,40	486	2,97	0,00
		Erkek	200	22,28	5,25			
	Arkadaş	Kadın	288	22,35	5,76	486	3,01	0,00
		Erkek	200	20,76	5,68			
	Özelins	Kadın	288	21,42	7,73	486	1,96	0,05
		Erkek	200	20,05	7,40			
İlişki durumu	Aile	İlişki var	246	23,69	5,13	486	2,32	0,02
		İlişki yok	242	22,57	5,78			
	Arkadaş	İlişki var	246	22,08	5,69	486	1,49	0,14
		İlişki yok	242	21,31	5,85			
	Özelins	İlişki var	246	24,42	5,17	486	11,78	0,00
		İlişki yok	242	17,24	8,00			

Uygulanan analiz sonucunda algılanılan sosyal desteğin, aile ($t_{(486)}=2,97$, $p<0,05$), arkadaş ($t_{(486)}=3,10$, $p<0,05$) ve özel insan ($t_{(486)}=1,96$, $p<0,05$) alt boyutlarında cinsiyete göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Özel ilişkisi olup olmama değişkenine göre ise algılanılan sosyal desteğin aile ($t_{(486)}=2,32$, $p<0,05$) ve özel insan ($t_{(486)}=11,78$, $p<0,05$) alt boyutlarında anlamlı fark gösterdiği ancak arkadaş alt boyutunda ($t_{(486)}=1,49$, $p>0,05$) fark göstermediği saptanmıştır. Buna göre kadın öğretmen adaylarının ($\bar{X}_{(aile)}=23,74$, $\bar{X}_{(ark)}=22,35$, $\bar{X}_{(özins)}=21,42$) sosyal desteğin tüm boyutlarda, özel ilişkisi ($\bar{X}_{(aile)}=23,69$, $\bar{X}_{(özins)}=21,42$) olanların ise aile ve özel insan alt boyutlarda algıladıkları sosyal desteğin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Algılanan sosyal destek alt boyutlarının anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak herhangi bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda her iki değişkene göre tüm alt boyutlarda anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmen adaylarının algılanan sosyal destek düzeyinin, anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları ise Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5.

Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Anne ve Baba Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Alt Boyut	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Anne Eğitim	aile	Gruplararası	805,139	4	201,285	7,32	0,00
		Gruplariçi	13288,662	483	27,513		
		Toplam	14093,801	487			
	arkadaş	Gruplararası	582,624	4	145,656	4,49	0,00
		Gruplariçi	15660,490	483	32,423		
		Toplam	16243,115	487			
özelins	Gruplararası	1463,784	4	365,946	6,59	0,00	
	Gruplariçi	26812,740	483	55,513			
	Toplam	28276,525	487				
Baba	aile	Gruplararası	588,243	4	147,061	5,26	0,00
		Gruplariçi	13505,559	483	27,962		
		Toplam	14093,801	487			

Eğitim	arkadaş	Gruplararası	619,033	4	154,758	4,78	0,00
		Gruplarıçi	15624,082	483	32,348		
		Toplam	16243,115	487			
özelins		Gruplararası	777,439	4	194,360	3,41	0,00
		Gruplarıçi	27499,086	483	56,934		
		Toplam	28276,525	487			

Tablo 5'de de görüldüğü gibi analiz sonuçları öğretmen adaylarının algıladıkları sosyal desteğin aile ($F_{(4-483)}=7,32, p<0,05$), arkadaş ($F_{(4-483)}=4,49, p<0,05$) ve özel insan ($F_{(4-483)}=6,59, p<0,05$) alt boyutlarında anne eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Benzer şekilde öğretmen adaylarının algıladıkları sosyal desteğin aile ($F_{(4-483)}=5,26, p<0,05$), arkadaş ($F_{(4-483)}=4,78, p<0,05$) ve özel insan ($F_{(4-483)}=3,41, p<0,05$) alt boyutlarında baba eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Yani algılanan sosyal desteğin annenin ve babanın eğitim seviyesine bağlı olarak bir değişiklik gösterdiğinden söz etmek mümkün görünmektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre aileden algılanan sosyal destek alt boyutunda annesi ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=20,81$) ile annesi ilkököl ve lise mezunu olanlar arasında sırasıyla annesi ilkököl ($\bar{x}=23,72$) ve lise mezunu ($\bar{x}=24,56$) olanlar lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{lise}}=24,56 > \bar{x}_{\text{ilk}}=23,72 > \bar{x}_{\text{ort}}=23,09 > \bar{x}_{\text{üniv}}=22,30 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=20,81$). Arkadaştan algılanan sosyal destek alt boyutunda annesi ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=19,96$) ve annesi lise mezunu olanlar arasında annesi lise mezunu ($\bar{x}=23,27$) olanlar lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{lise}}=23,27 > \bar{x}_{\text{üniv}}=21,80 > \bar{x}_{\text{ilk}}=21,56 > \bar{x}_{\text{ort}}=21,12 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=19,96$). Özel insandan algılanan sosyal destek alt boyutunda annesi ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=17,67$) ve annesi ilkököl mezunu ve lise mezunu olanlar arasında sırasıyla annesi ilkököl ($\bar{x}=20,90$) ve lise mezunu ($\bar{x}=23,00$) olanlar lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{lise}}=23,00 > \bar{x}_{\text{üniv}}=21,34 > \bar{x}_{\text{ilk}}=20,90 > \bar{x}_{\text{ort}}=20,28 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=17,67$). Baba eğitim düzeyi değişkeni için yapılan analizler de de benzer sonuçlara rastlanmıştır. Aileden algılanan sosyal destek alt boyutunda babası ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=19,48$) ile babası ilkököl, lise ve üniversite mezunu olanlar arasında babası ilkököl ($\bar{x}=23,27$), lise mezunu ($\bar{x}=24,24$) ve üniversite ($\bar{x}=22,93$) olanlar lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{lise}}=24,25 > \bar{x}_{\text{ilk}}=23,27 > \bar{x}_{\text{üniv}}=22,93 > \bar{x}_{\text{ort}}=22,82 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=19,48$). Arkadaştan algılanan sosyal destek alt boyutunda babası ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=17,39$) ve babası ilkököl ($\bar{x}=22,05$), ortaokul ($\bar{x}=22,02$) lise ($\bar{x}=21,84$) ve üniversite ($\bar{x}=22,06$) mezunu olanlar arasında üst eğitim kademeleri lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{üniv}}=22,06 > \bar{x}_{\text{ilk}}=22,05 > \bar{x}_{\text{ort}}=22,03 > \bar{x}_{\text{lise}}=21,84 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=17,39$). Özel insandan algılanan sosyal destek alt boyutunda babası ilkököl mezunu olmayanlar ($\bar{x}=16,29$) ile babası ilkököl, lise ve üniversite mezunu olanlar arasında babası ilkököl ($\bar{x}=20,96$), lise mezunu ($\bar{x}=21,04$) ve üniversite ($\bar{x}=21,77$) olanlar lehine anlamlı farka rastlanmıştır ($\bar{x}_{\text{üniv}}=21,78 > \bar{x}_{\text{lise}}=21,04 > \bar{x}_{\text{ilk}}=20,96 > \bar{x}_{\text{ort}}=20,50 > \bar{x}_{\text{okryzr}}=16,29$).

Araştırmanın üçüncü alt amacı 'Öğretmen adaylarının kendini saklamaları onların cinsiyet, özel ilişki durumu ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermek midir?' şeklinde ifade edilmiştir.

Öğretmen adaylarının KSD'nin cinsiyet ve özel ilişki değişkenlerine göre bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla kullanılan bağımsız grup t-testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

Kendini Saklama Düzeyinin Cinsiyet ve Özel İlişki Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik T-Testi Sonuçları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Kendini	Kadın	288	22.95	9.59	486	3,96	0,00
	Erkek	200	26.46	9.66			
Saklama	İlişki var	246	23,51	10,29	486	2,02	0,04
	İlişki yok	242	25,29	9,13			

Tablo 6 incelendiğinde görülebileceği gibi erkek ($t_{(486)}=3,96$, $p<0,05$) öğretmen adaylarının ve özel ilişkisi ($t_{(486)}=2,02$, $p<0,05$) olmayanların kendilerini daha fazla saklama eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu bulgu kendini saklama ile cinsiyet ve özel ilişkisi olup olmamam durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşündürmektedir.

Kendini saklama düzeyinin, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak herhangi bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda her iki değişkene göre anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 7.

Kendini Saklama Düzeyinin Anne ve Baba Eğitim Durumu Değişkenlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemeye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Anne Eğitim	Gruplararası	1485,157	4	371,289	3,99	0,00
	Gruplariçi	44924,868	483	93,012		
	Toplam	46410,025	487			
Baba Eğitim	Gruplararası	1651,000	4	412,750	4,54	0,00
	Gruplariçi	44759,025	483	92,669		
	Toplam	46410,025	487			

Tablo 7'de de görüldüğü gibi analiz sonuçları öğretmen adaylarının kendini saklama düzeyleri arasında anne eğitim durumuna ($F_{(4-483)}=3,99$, $p<0,05$) ve baba eğitim durumuna ($F_{(4-483)}=4,54$, $p<0,05$) göre anlamlı bir farkın olduğunu ortaya koymuştur. Yani kendini saklama düzeyinde annenin ve babanın eğitim seviyesine bağlı olarak bir değişiklikten söz etmek mümkün görünmektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre annesi ilköğretim mezunu olmayan ancak okur yazar olan öğretmen adaylarının kendini saklama düzeyinin ($\bar{x}=28,02$) annesi daha yüksek eğitim seviyesine sahip olanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Anne eğitim= $\bar{x}_{okryzr}=28,02 > \bar{x}_{ort}=24,54 > \bar{x}_{ilk}=23,79 > \bar{x}_{lise}=23,63 > \bar{x}_{üniv}=22,53$). Benzer şekilde babası ilköğretim mezunu olmayan öğretmen adaylarının kendini saklama düzeyi diğerlerine göre daha yüksek ($\bar{x}=31,01$) bulunmuştur (Baba eğitim= $\bar{x}_{okryzr}=31,03 > \bar{x}_{ort}=25,03 > \bar{x}_{ilk}=24,20 > \bar{x}_{üniv}=24,08 > \bar{x}_{lise}=23,03$).

Araştırmanın son alt amacı 'Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşları, algıladıkları sosyal destek ve kendini saklamaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?' şeklinde ifade edilmiştir.

Tablo 8.

Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Oluş, Algılanan Sosyal Destek ve Kendini Saklama Düzeyleri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

		Algılanan Sosyal destek	Öznel İyi Oluş	Kendini Saklama
Algılanan Sosyal Destek	r	1	.129**	-.290**
	p (iki yönlü)		.004	.000
	n	488	488	488
Öznel İyi Oluş	r	.129**	1	.075
	p (iki yönlü)	.004		.097
	n	488	488	488
Kendini Saklama	r	-.290**	.075	1
	p (iki yönlü)	.000	.097	
	n	488	488	488

Elde edilen veriler sonucunda öğretmen adaylarının öznel iyi oluş düzeyleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı ve pozitif yönlü, düşük düzeyde olduğu saptanmıştır ($p<0,05$, $r=0,129$). Algılanan sosyal destek ile kendini saklama arasındaki ilişkinin ise anlamlı, negatif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$, $r=-,290$).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeyi cinsiyet, anne-babanın eğitim düzeyi ve özel (romantik) ilişki durumu değişkenlerine göre incelenmiştir. Bunun yanı sıra öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeyleri arasındaki ilişki de incelenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre cinsiyet, romantik ilişkisi olup olmama ve anne-babanın eğitim seviyesinin öznel iyi oluş üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar sırasıyla ele alınmıştır. Literatürde kadınların öznel iyi oluşlarının (Selim, 2008; Öztürk ve Çetinkaya, 2015) erkeklerden daha yüksek düzeyde olduğunu gösteren araştırmaların yanı sıra farklı sonuçlar (Çelik, 2008; Nur Şahin, 2011; Saygın, 2008) ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur. Eldeki araştırma verileri kadın ve erkek öğretmen adayları arasında öznel iyi oluş açısından fark olmadığını ortaya koymaktadır ve literatürde eldeki araştırma bulgusunu destekler nitelikte araştırmalar (Şahin ve ark, 2012; Tuzgöl Dost, 2004) olduğu da görülmektedir. Diener'e (1984) göre cinsiyet öznel iyi oluşu etkileyen etkenlerden bir olsa da günümüzde bundan söz etmek her zaman mümkün değildir. Kadının toplumda değişen rollerinin yanı sıra cinsiyet rollerine yönelik tutumların kadının kendine yönelik algısını etkilediği düşünülebilir. Bu çalışmadan elde edilen verilere de dayanarak kadın ve erkek öğretmen adaylarının kendi yaşamını zihinsel ve duygusal değerlendirmesi açısından bir fark saptanmadığı söylenebilir. Araştırmanın bir diğer değişkeni olan özel ilişki durumu açısından literature bakıldığı zaman bu değişkene yönelik çok fazla bulguya ulaşılmamıştır. Bu nedenle bu değişkene en yakın sayılabilecek medeni durum değişkenine de bakılmıştır. Literatürde romantik ilişkisi olanların ve evli olanların daha yüksek öznel iyi oluş düzeyine sahip oldukları (Yeşiltepe & Çelik, 2014) yönünde bulgulara rastlanılmışsa da medeni durum ile öznel iyi oluş arasında bir farklılaşma olmadığını (Yurcu ve Atay, 2015) ortaya koyan araştırma sonuçları da vardır. Öznel iyi oluşu olumlu yönde etkileyen en önemli faktörlerden birisi temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmasıdır (İlhan & Özbay, 2010). Evliliğin veya romantik ilişkinin bu ihtiyaca ne ölçüde cevap verdiği öznel iyi oluş üzerinde rol oynayabilir. Bu çalışmada yer alan kişilerin evli olmadıkları ve henüz öğrenci oldukları göz önünde bulundurulursa eldeki araştırma verisinde tutarsızlık olmadığı öne sürülebilir. Ayrıca çalışmadaki bir diğer değişken olan anne ve babanın eğitim seviyesinin öznel iyi oluş üzerinde bir fark yaratmadığı görülmüştür. Genel düşünce eğitim seviyesi arttıkça mutluluğun da artacağı yönündedir. Bazı araştırmalar ise artan eğitim seviyesinin beklentileri arttırdığını bunun sonucunda da memnuniyetin azaldığını ortaya koymaktadırlar (Yurcu ve Atay, 2015). Literatürde eldeki araştırma verisini destekler sonuçlar olduğu görülmüştür (Şahin, 2011). Araştırmada özellikle annelerin yarıdan fazlasının babaların ise yarıya yakınının eğitim seviyesinin ortaokul ve altı düzeyinde olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesinin orta düzeyde olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında rol oynadığı düşünülebilir.

Araştırma sonucunda, algılanan sosyal destekte cinsiyete, ilişki durumuna ve anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Buna göre kadınların, romantik ilişkisi olanların ve ebeveynlerinin eğitim seviyesi yüksek olanların çevrelerinden daha fazla sosyal destek algıladıkları söylenebilir. Değişkenler açısından bakıldığında literatürde kadınların daha fazla sosyal destek algıladıklarını (Baran, Küçükakça ve Ayran, 2014; Başer, 2006; Çavuş ve Pekkan, 2017; Kaşık, 2009; Saygın, 2008; Yamaç, 2009) ortaya koyan araştırmalar olduğu görülmektedir. Bu durum kadınların iletişim becerilerinin (Koç, Terzi ve Gül, 2015) daha yüksek olduğu, kendilerini daha fazla açma eğiliminde oldukları ve kişilerarası çatışmalarda özel tutum sergiledikleri ve çatışmadan kaçınan bir tutum izledikleri (Basım, Çetin ve Tabak, 2009), daha açık ilişki tarzı olduğu (Hasta ve Güler, 2013) ve daha fazla kişilerarası bağlılık kurma arzusunda (İmamoğlu, 2008) olmaları ile açıklanabilir. Tüm bunlar kadınların çevreleri ile daha doyurucu ilişki kurabildiklerini ve ilişkilerin yarattığı bu yapının algılanan sosyal desteği de yükselttiğini düşündürmektedir. Romantik ilişkisi olan öğretmen adaylarının da daha yüksek sosyal destek algıladıkları saptanmıştır. Bu durum literatürdeki sonuçlarla

paralellik (Şahin-Baltacı, İşleyen ve Özdemir, 2012; Baştürk, 2002) göstermektedir. Gençler için romantik ilişki yaşadıkları kişinin en önemli sosyal destek kaynağı olduğu söylenebilir (Şahin-Baltacı, İşleyen ve Özdemir, 2012). Romantik ilişkisi olan öğretmen adaylarının değer vermenin yanı sıra değer gördükleri, sevildikleri ve desteklendiklerini hissettiklerinden dolayı daha fazla destek algıladıkları öne sürülebilir. Araştırmanın sonuçlarına göre, algılanan sosyal desteğin anne-baba eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak tüm alt boyutlarda anlamlı fark yarattığı görülmüştür. Eğitim düzeyi yükseldikçe ASD düzeyinin yükseldiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar Nur Şahin (2011)'in çalışması ile paralellik göstermektedir. Genel kanyaya göre eğitim seviyesi arttıkça ekonomik durum da paralel şekilde artar. Literatürde aileden algılanan sosyal desteğin ekonomik durum değişkenine göre farklılaştığını ortaya koyan (Yılmaz, Yılmaz ve Karaca, 2008) çalışmalar da mevcuttur. Ailenin ekonomik durumu arttıkça çocuklarına sunabildiği imkanların ve buna bağlı olarak sosyalleşme oranının da arttığı öne sürülebilir. Ailenin sağladığı olumlu atmosfer çocuğun dolayısıyla gencin daha fazla olumlu ilişki kurmasına dolayısıyla da daha fazla destek almasına olanak sağlayabilir.

Bu araştırmadan elde edilen veriler, erkeklerin ve romantik ilişkisi olmayanların kendilerini diğerlerine göre daha fazla sakladığını göstermektedir. Toplumun kültürel yapısından dolayı erkekler duygularını aktarma, yardım arama gibi davranışları kadınlara göre daha az gösterme eğilimindedirler. Erkeklerden ağlamama, duygularını göstermeme gibi erkeksi cinsiyet rollerinin beklendiği düşünülürse bu durum kendilerini daha fazla saklama eğilimi olarak yansıma buluyor olabilir. Literatüreki benzer çalışmalara bakıldığında zaman bu sonuç bazı çalışmalar ile paralellik göstermektedir (Dizmen, 2006; Nur Şahin, 2011; Özbay, Terzi, Erkan ve Cihangir Çankaya, 2011). Bu bilgiler ışığında, kadınların çevrelerinden daha fazla destek algılamalarına karşın erkeklerin daha az sosyal destek algılamalarının erkeklerin kendilerini daha fazla saklama eğilimine yol açtığı düşünülebilir. Literatürde romantik ilişki değişkenine ilişkin doğrudan veri bulunmaması da romantik bir ilişki yaşayan bireylerin hem çevrelerinden sosyal destek algıladıkları hem de ait olma, sevme sevilme ihtiyacını ilişki yoluyla karşılıyor olmaları onların kendilerini daha rahat açmalarına neden olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca ilişkisi olmayanların da bu nedenlerden dolayı kendilerini daha fazla saklama eğiliminde oldukları öne sürülebilir. Araştırmada anne-baba eğitim düzeyi ile bireylerin kendini saklamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ebeveynin eğitim düzeyi azaldıkça öğretmen adaylarının kendini saklama düzeylerinin arttığı görülmektedir. Eğitim seviyesi ile birlikte çocuk yetiştirme tutumlarının farklılaşacağı düşünülmeyle birlikte bununla ilgili farklı araştırma sonuçları da mevcuttur. Ailenin çocuk gelişirken ona sağladığı atmosferin niteliği sosyal beceri gelişimini etkileyecek kadar önemlidir. Sosyal beceri yetersizliği kişilerarası ilişkileri olumsuz etkiler. Olumlu ebeveyn tutumu da olumlu sosyal davranışlara yol açabilir (Aktaş-Özkafacı, 2012). Bu durum, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin olmayanlara göre çocukları ile daha etkili bir iletişim kurduğunu ve karşılıklı ilişkilerin daha güçlü olduğunu düşündürmektedir. Bu durumda da sağlıklı kişilerarası beceri kazanmakla birlikte öğretmen adaylarının kendilerini daha az saklama eğilimine girdikleri öne sürülebilir.

Son olarak, öğretmen adaylarının öznel iyi oluş, algılanan sosyal destek ve kendini saklama düzeyleri arasındaki ilişkiye bakıldığından, öznel iyi oluş düzeyi ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Literatürde elde edilen araştırma verisini destekler nitelikte (Aydın, Kahraman ve Hiçdurmaz, 2017; Gençöz ve Özlale, 2004; Nur Şahin, 2011; Yalçın, 2015) araştırmalar sözkonusudur. Kendine yönelik olumlu duygulanımı olan bir kişinin hayata daha pozitif bakması ve insanlara daha kabul edici yaklaşması söz konusudur. Bu durum kişilerarası ilişkileri olumlu yönde etkiler. Bu nedenle öznel iyi oluşun artması ile diğerlerinden algılanacak sosyal desteğin artacağı söylenebilir. Algılanan sosyal destek kişinin hayata olumlu yaklaşmasını, stres ve problemlerle baş etmesini kolaylaştıracağından destek algılayan kişinin kendini daha iyi ve mutlu hissetmesi kaçınılmazdır. Rey'in (2019) belirttiği gibi bireyler stres durumlarında sahip oldukları desteği kullanırlar. Bu nedenle sosyal desteğin öznel iyi oluş üzerinde doğrudan ve olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Bir başka ifadeyle bireylerin ihtiyaç duyduğu sosyal destek karşılandığında iyi oluş

düzeylerinin olumlu yönde etkileneceği söylenebilir. Sosyal destek bireyin yaşam kalitesini artırır (Uygur, 2018). Algılanan sosyal destek ile kendini saklama arasında negatif yönde düşük düzeyde saptanan ilişki ise kendini saklayan bireylerin sosyal destek ihtiyacını yeterli karşılamıyor olabilecekleri yönünde düşünülebilir. Kendini saklayan bireylerin algılarını, duygularını, sorunlarını dile getirmede zorlandığı bilindiğinden çevrelerindeki kişilerden sosyal destek arayışında bulunmadıkları çıkarımı yapılabilir. Saklanmak, çevreden destek talep etmemek ile ilgili olarak kabul edilebilir. Hatta bu bireylerin mesafeli kişiler olarak algılanmaları desteği almalarını zorlaştırıyor olabilir. Literatürde kendini daha az açan bireylerin yalnızlık duygusunu daha fazla hissettiklerini (Deniz Derin, 2016) ve daha fazla sosyal anksiyete yaşadıklarını (Özbay, Terzi, Erkan ve Cihangir Çetinkaya, 2011) ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bu durum sürekli insanla iletişim içinde olmayı gerektiren öğretmenlik mesleği için istenilen bir durum değildir. Bu durum öğretmeni mesleki tükenmişliğe götürece kadar önemli görünmektedir.

Özetle bu araştırma sonucunda kadınların ve romantik ilişkisi olanların daha fazla sosyal destek algıladıkları, erkeklerin ve ilişkisi olmayanların kendilerini daha fazla sakladıkları ayrıca öznel iyi oluş ile sosyal destek, sosyal destek ile kendini saklama arasında düşük de olsa ilişki olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öznel iyi oluşlarını arttırmaya yönelik çeşitli psiko-eğitsel programların hazırlanıp adayların bu yönde desteklenmeleri sağlanabilir. Bunu yapmak için, üniversitelerin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırma Merkezleri (PDRAM) ile ilgili bölüm yöneticilerinin ve akademisyenlerin işbirliği yapmaları önerilebilir. İletişim temelli planlanarak yürütülecek çalışmaların fakülte ve PDRAM işbirliğinde sürdürülmesi uygulamaların verimliliğini arttıracaktır. Planlanacak ders içi ve ders dışı faaliyetler, sosyal etkinlikler yardımıyla öğrencilerin olumlu yaşantılar geçirmeleri, sağlıklı ilişkiler kurmaları desteklenmelidir. Psikolojik durum üzerinde etkili olduğu araştırma sonuçları ile ortaya konan bu yapıların öğretmenlik mesleğinin daha sağlıklı ve nitelikli şekilde gerçekleştirilebilmesi için daha derin şekilde araştırılmaya devam etmesinin hem birey hem toplum için önemli olduğu düşünülmektedir. Bir öğretmen adayının öznel iyi oluşunun yüksek olması daha mutlu olmasına, çevresinden sağlıklı düzeyde sosyal destek algılaması kişisel kaynaklarını etkin kullanmasına ve kendini gereken durumda ve miktarda açabilmesi daha sağlıklı iletişim kurmasına dolayısıyla mesleğini daha sağlıklı ve kaliteli yapmasına yol açacak temel etkenler arasındadır. Tüm bu özellikler öğretmenin öğrenci, öğretmen ve veli ile daha sağlıklı ilişkiler kurması, hem meslek hem de özel yaşamında da daha mutlu olmasını sağlayacak kadar önemlidir. Bu alanda çalışmak isteyen araştırmacıların ise daha kapsamlı bilgiye ulaşabilmek için karma desen araştırmalar planlamaları önerilebilir. Ayrıca ebeveyn tutumları, gelir düzeyi gibi demografik değişkenlerin yanı sıra kişilik özelliklerini dikkate alacak şekilde yeni araştırmalar gerçekleştirilebilir. Kuzey Kıbrıs'ta yürütülen bu çalışmanın Türkiye'de faaliyet gösteren üniversiteler ile karşılıklı şekilde yapılmasının literatüre önemli katkı sağlayacağı ve eldeki verileri daha geniş perspektiften yorumlama olanağı sunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Aydın, A., Kahraman, N., & Hiçdurmaz, D. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin algılanılan sosyal destek ve psikolojik iyi olma düzeylerinin belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 8(1), 40-47.
- Aktaş Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baran, M., Küçükakça, G., & Ayran, G. (2014). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyinin sigara kullanımı üzerine etkisi. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(1), 9-15.
- Basım, N. H., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş faktör kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20-34.

- Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baştürk, D. (2002). *Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerde algılanan sosyal desteğin akademik başarı üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bulut, E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin öznel iyi oluş düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Corey, G. (2013). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Thomson Brooks/cole
- Çavuş, M. F., & Pekkan, N. Ü. (2017). Algılanan sosyal desteğin girişimciliğe etkisi: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 8(3), 519-532. DOI: 10.20409/berj.2017.64
- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetinkaya, B., & Akbaba, S. (2011). Üniversite öğrencilerinin kendini açma davranışları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(4),1-18.
- Çetinkaya, F.F., & Korkmaz, F. (2019). Algılanan sosyal destek ile stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 91-103.
- Deniz Derin, G. (2016). *Bir sosyal ağ olarak facebook kullanmayan kişilerin yalnızlık alguları, kendini açma biçimleri ve etkileşim kaynakları*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-575.
- Diener, E. (2000). Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychologist*, 55 (1), 34-43.
- Diener, E., Lucas, R. E., & Oishi, S. (2002). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In C. R. Snyder & S. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 463-473). London: Oxford University Press.
- Dizmen, F. (2006). *Farklı okul programlarındaki lise öğrencilerinin kendini açma davranışlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Doğan, T. (2008). Psikolojik belirtilerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve iyilik hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30, 30-40.
- Eker, D., & Arkar, H. (1995) Çokboyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 34, 45-55.
- Eryılmaz, A. (2010). Ergenler için öznel iyi oluşu artırma stratejileri ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(33),81-88.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Gençöz, T., & Özlale, Y. (2004). Direct and indirect effects of social support on psychological well-being. *Social Behavior and Personality*, 32(5), 449-458.
- Görgü, E. (2005). 3-7 yaş arası otistik çocuğa sahip olan annelerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri; felsefe- yöntem- analiz*. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hasta, D., & Güler, E. M. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 64-95.

- İlhan, T., & Özbay, Y. (2010). Yaşam amaçlarının ve psikolojik ihtiyaç doyumunun öznel iyi oluş üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 109-118.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerinin cinsiyet, cinsiyet roller ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Joronen, K. & Kurki, A. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133.
- Kapçı, E.G., & Küçük, S. (2009). Anababaya bağlanma ölçeği: Türk Üniversite öğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kaşık, D. (2009). *Ergenlerde karar verme stilleri ve algılanan sosyal destek düzeylerinin sosyal yetkinlik beklentisi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koç, B., Terzi, Y., & Gül, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ile kişilerarası problem çözüme becerileri arasındaki ilişki. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 369-390.
- Larson, D. G., & Chastain, R. L. (1990). Self-concealment: Conceptualization measurement and help implications. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9, 439-455.
- Mert, A., & Kahraman, M. (2018). Ortaokul öğrencilerinin aile ilişkileri ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 1070-1081.
- Myers, D. & Deiner, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*. 6(1),1-19.
- Nur-Şahin, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özbay, Y., Terzi, Ş., Erkan, S., & Cihangir-Çankaya, Z. (2011). Üniversite öğrencilerinin profesyonel yardım arama tutumları, cinsiyet rolleri ve kendini saklama düzeyleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 59-71.
- Özer, G. (2009). *Öz-Belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, A., & Çetinkaya, R. S. (2015). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile tinsellik, iyimserlik, kaygı ve olumsuz duygu düzeyleri arasındaki ilişki. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42, 335-356.
- Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of American Academy of Political and Social Science*, 591(1),25-39.
- Randall, E. J. (2001). Existential therapy of panic disorder: A single-system study. *Clinical Social Work Journal*, 29: 259-267.
- Ray, L., Extremera, N., & Sanchez-Alvarez, N. (2019). *Applied Research Quality Life*, 14(1), 221-235.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin, sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Selim, S. (2008). Life satisfaction and happiness in Turkey. *Social Indicators Research*, 88, 531-562.
- Şahin-Baltacı, H., İşleyen, F., & Özdemir, S. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin romantik ilişki durumları ve sosyal ağ kullanımına göre etkileşim kaygısı ve sosyal destek algılarının incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 25-36.
- Terzi, Ş., Güngör, H.C., & Erdayı, G.S. (2010). Kensini Saklama Ölçeği'nin uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(3), 645-660.
- Tuzgöl-Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*. Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destek ilişkisi: Bir model sınaması. *Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 41-73.
- Uygur, S. S. (2018). Yaşam doyumunun yordanmasında kendini açma ve sosyal desteğin rolü. *Ulusal Akademi Dergisi*, 2(1), 16-33.
- Yalçın, İ. (2015). İyi oluş ve sosyal destek arasındaki ilişkiler: Türkiye’de yapılmış çalışmaların meta analizi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(1), 21-32.
- Yamaç, Ö. (2009). *Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yavuzer, Y., Albayrak, G., & Keldal, G. (2018). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki: Problem çözme becerilerinin aracılık etkisi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 242-255. DOI: 10.16986/HUJE.2017027085
- Yeşiltepe, S. S., & Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(3), 992-1013.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E., & Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2), 71-79.
- Yiğit, R. (2013). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12(2), 550-560.
- Yurcu, G., & Atay, H. (2015). Çalışanların öznel iyi oluşunu etkileyen demografik faktörlerin incelenmesi: Antalya ili konaklama işletmeleri örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 17-34.

Investigation of Subjective Well-Being, Perceived Social Support and Self-Preservation Levels of Prospective Teachers

Extended Abstract:

People tend to be with others by nature. In this way, it meets the need to care for others and to be cared for by others. Besides, one wants to be lonely in a way with the tendency to keep the painful thoughts and feelings that he owns about himself and which he does not want to share with others. In order to lead a happy and healthy life, it is necessary to be in contact with both others and their own. In this sense, the direction of man's self-assessment determines his well-being. Social support from important people in his life is vital rather than introverted for subjective well-being.

Subjective well-being can be expressed as the existence of positive emotions and the absence of negative emotions based on the subjective and emotional evaluation of the individual's life subjectively. From this point of view, it includes all the evaluations of one's own life. Here, it is possible to talk about both positive and negative emotions.

In every period of life, the individual needs social support from his/her environment in order to be able to adapt to different living conditions. In addition, getting rid of the stressors of life and providing the happiness and satisfaction of life can be achieved by getting sufficient social support. Accordingly, one of the most important factors in getting rid of negative emotions is to feel the existence of strong social environment. The subjective well-being of individuals can be mentioned when social support is adequately met.

Every individual needs to be qualified to express himself/herself or to understand others. Self-disclosure, which is the most important factor in self-expression, is one of the most important parts of communication. Self-storage, which is defined as refusal to share negative affect with others, has an impact on the social world of the individual and may cause the individual to use his/her social networks inadequately or not at all.

Briefly, human beings seek an environment in which they can open themselves against the problems they face. Because the social environment that the individual has has a positive effect on his problems, affects his mood positively and makes him feel happy and comfortable. The fact that the individual can express his/her ideas towards the social environment he/she has contributed to the well-being of the individual while strengthening the communication. However, it can be expressed as an individual hiding himself, not opening himself up to others. Individuals who open themselves at a low level actually hide themselves. This situation negatively affects the well-being of the individual.

Recent studies show that the individual feels relieved when he/she receives the social support he/she expects and can share his/her problems.

The purpose of this study is to examine the levels of subjective well-being, perceived social support and self-preservation of prospective teachers in the name of economic situation, psychological support, and place of residence in the educational process, mother education, father education and special relations. The sample of the research is composed of 488 (288 female, 200 male) prospective teachers studying at the Faculty of Education of a university in the Turkish Republic of Northern Cyprus. The 'Subjective Well-Being Scale' developed by Dost (2004) was used to measure the subjective well-being of the participants. In order to measure the perceived social support perception, 'Multidimensional Perceived Social Support Scale' was used which was adapted to Turkish by Eker and Akar (1995). The self-preservation scale, developed by Larson and Chastain (1990) and adapted to Turkish by Terzi, Güngör and Erdayı (2010), has been used to determine self-preservation levels.

The study was in descriptive model and the screening method was used. In order to determine whether there is any difference between the groups in the analysis of data, independent group's t-test for binary variables and one-way variance analysis for more than two variables were applied. Pearson Correlation technique was used for correlation analysis. When the results of the research were examined, it was seen that the perceived social support and self-retention levels of teacher candidates differed according to gender, relationship and education level of parents. However, there were no significant differences in the subjective well-being of teacher candidates in terms of variables. According to these data, female teacher candidates perceived more social support from their families, friends and special people. It can be said that prospective teachers who has relationship have more support from their families and private people in their life. In addition, it can be said that the higher the educational level of the parents, the higher the perceived social support of the candidate teachers. Looking at the self-retention levels, it can be stated that male teacher candidates, pre-service teachers who have no special relationship in their lives, and prospective teacher's whoes parents have high education levels tend to store themselves more. In addition to these, there was a low negative correlation between perceived social esteem and self-preservation and a lower level of relationship between perceived social support and subjective well-being.

In short, individuals with low subjective well-being can open themselves easily when they have a social environment in which they can open themselves and find solutions to their problems. This will increase the level of subjective well-being of the individual and the well-being of the person.

According to the results of the research, various programs that increase the subjective well-being of teacher candidates can be prepared and supported during their education period. In order to do this, it can be suggested that the managers and academicians of the departments related to the Psychological Counseling and Research Centers of the universities cooperate. In addition, it may be suggested to reach a wider knowledge with a mixed research descriptor for practitioners. In this case, several factors affecting the perceived social support levels of the Faculty of Education students and their subjective well-being may be examined. Studies can be conducted on a larger sample with the students in different faculties or different universities.

Key words: *Teacher candidates, Subjective well-being, Self preservation, Perceived social support*